

Mimo priplava dobro obveščeni mož

Še vedno brez denarja za temeljito sodno preiskavo genocida in vojnih hudodelstev na Teharjah – Prve ovadbe stare že ducat let

Celje – Tri leta bo že tega kar sta se v velikem bazenu laškega zdravilišča spoznala dva starejša gospoda. Prvi, nekdanji partizan, je bil tam na okrevanju in oddih mu je plačala zavarovalnica. Drugi, nekdanji domobranec, je starim kostem bolečine lajšal na svoje stroške. Beseda je dala besedo in zlasti način plačila zdraviliškega ugodja je bil najbolj sporen. Ko sta se tako pomenkovala, je mimo priplaval malo mlajši gospod. Vključil se je v pogovor in kmalu izjavil, da osebno pozna enega izmed likvidatorjev v zloglasnem poveljnem taborišču na Teharjah. Še več, domobranci je povedal njegovo ime, naslov in telefonsko številko.

Zgodba se je prejšnji mesec na celjskem preiskovalnem sodišču izkazala za neresnično. A pred tem je domobranec domnevnega likvidatorja vabil na sestanek, pa ni naletel na razumevanje. Morda zato je domnevni krvnik s Teharjiz začel iz Amerike prejemati razglednice z žaljivo vsebino. Njegova hči jih je odnesla na policijo, policija je o tem obvestila tožilstvo, tožilstvo je zahtevalo posamična preiskovalna dejanja. Septembra je preiskovalni sodnik »likvidatorja« zaslusal in ugotovil, da je bil res prisilno mobiliziran v nemško vojsko, od koder je prebegnil v partizane, a na Teharjah ni bil nikoli.

Ob resničnih kroži tod še veliko podobnih izmišljenih zgodb o ljudeh, ki s teharskimi zločini nimajo nič. Medtem pa pravosodje s pomočjo notranjega ministrstva že dvanajst let išče prave krivce. Za zdaj jih imenujejo »neznani storilci«. Po letošnjem odkritju ostankov pobitih v bližini Slovenske Bistrice in ustavitvi nadaljnje preiskave zaradi pomanjkanja denarja se tudi v Celju obnavlja vprašanje, kako je z raziskavo poveljnih pobojev na območju občine. Znano je, da je posebna komisija pri celjski občinski skupščini v začetku devetdesetih let zbirala podatke o žrtvah in njihovih krvnikih po zaključku druge svetovne vojne na območju občine. Pozneje je skupščina sprejela odlok, v katerem so navedena območja, kjer je treba zaradi morebitnih najdb posmrtnih ostankov žrtev s prostorom ravnati pod posebnimi pogoji. Na splošno pa je znano, da naj bi bilo največ ostankov

pobitih na območju šest kilometrov dolgega protitankovskega jarka na severni strani Celja, v katerega so po koncu vojne metali brez sojenja usmrčene vojne ujetnike, med katerimi so bile tudi ženske.

Tukajšnje okrožno državno tožilstvo je leta 1989 prejelo prvo ovadbo proti neznanim storilcem zaradi vojnih hudodelstev nad civilnim prebivalstvom, leta 1994 drugo. Tožilec Milan Birska je leta 1991 od celjske policije zahteval, da zbere več podatkov o pobojih, policija pa je čakala na ugotovitve takrat v Ljubljani ustanovljene posebne parlamentarne komisije. Vmes je bila v Celju uvedena preiskava o pobojih na Teharjah. Leta 1996 so na celjskem Golovcu na dveh mestih naleteli na ostanke pokojnikov, ki naj bi bili pobiti po koncu vojne. Kraj si je ogledal Jože Pučnik, takratni predsednik parlamentarne komisije za raziskavo poveljnih pobojev, sodišču so najdbe pomagali pregledati in označiti izvedenci inštituta za sodno medicino. Nekaj kvadratnih metrov veliko jamo, v kateri so naleteli na okostja, so ogradili z žičnato mrežo. Še danes stoji sredi polja za osnovno šolo Frana Roša in rjavi.

Tožilec Birska je le nekaj dni pozneje celjskemu okrožnemu sodišču predlagal uvedbo preiskave proti neznanim storilcem zaradi suma, da so zagrešili kazniva dejanja genocida in vojnega hudodelstva, kvalifikacije, ki so bile mogoče po novem kazenskem zakonu. Dolež so se na preiskovalnem oddelku celjskega okrožnega sodišča znašle tri zahteve za preiskavo, v katerih je tožilstvo na-

vedlo tudi vrsto imen ljudi, ki naj bodo zaslišani. Preiskovalni sodnik Zoran Lenovšek je zahteval sodelovanje sodnih izvedencev ter nadaljevanje izkopov v tankovskem jarku. S tem pa je bilo zagnanosti konec. Na Golovcu izkopane kosti so na ljubljanskem sodno-medicinskem inštitutu spravili v vreče in shranili v neki kot. Andrej Pavlina, predsednik celjskega okrožnega sodišča, je po letu 1996, ko je sodišče zaradi pičlo odmerjenih proračunskih sredstev postalo dolžnik, ministrstvo za finance nekajkrat zaprosil za dodaten denar, ki bi ga namenili financiranju izkopavanj in honorarjem izvedencev ob preiskavi poveljnih pobojev. Sodišče denarja ni nikoli prejelo. Kot je Pavlina poročal tako imenovani teharski komisiji pri celjskem mestnem svetu, pa se je izkazalo, da pri nas tudi pravih sodno zapriseženih izvedencev ni na voljo. Ti so kar po vrsti odpovedovali svoje sodelovanje s sodiščem. Kljub temu so bila nekatera preiskovalna dejanja na sodišču opravljena in dva izmed treh spisov so leta 1997 vrnila tožilstvu. To je potem zahtevalo celovito preiskavo, zanjo pa menda ni dovolj denarja.

Podobno kot sta storila gospoda iz laškega zdravilišča, bi se po več kot pol stoletja, kar so na slovenskem narodnem telesu nastale boleče rane, kazalo na lajšanje narodnih travm odpraviti v kakšne toplice. A videti je, da država – kot nekakšna zavarovalnica političnega miru med Slovenci – ni pripravljena poravnati zdravljenja.

Brane Piano

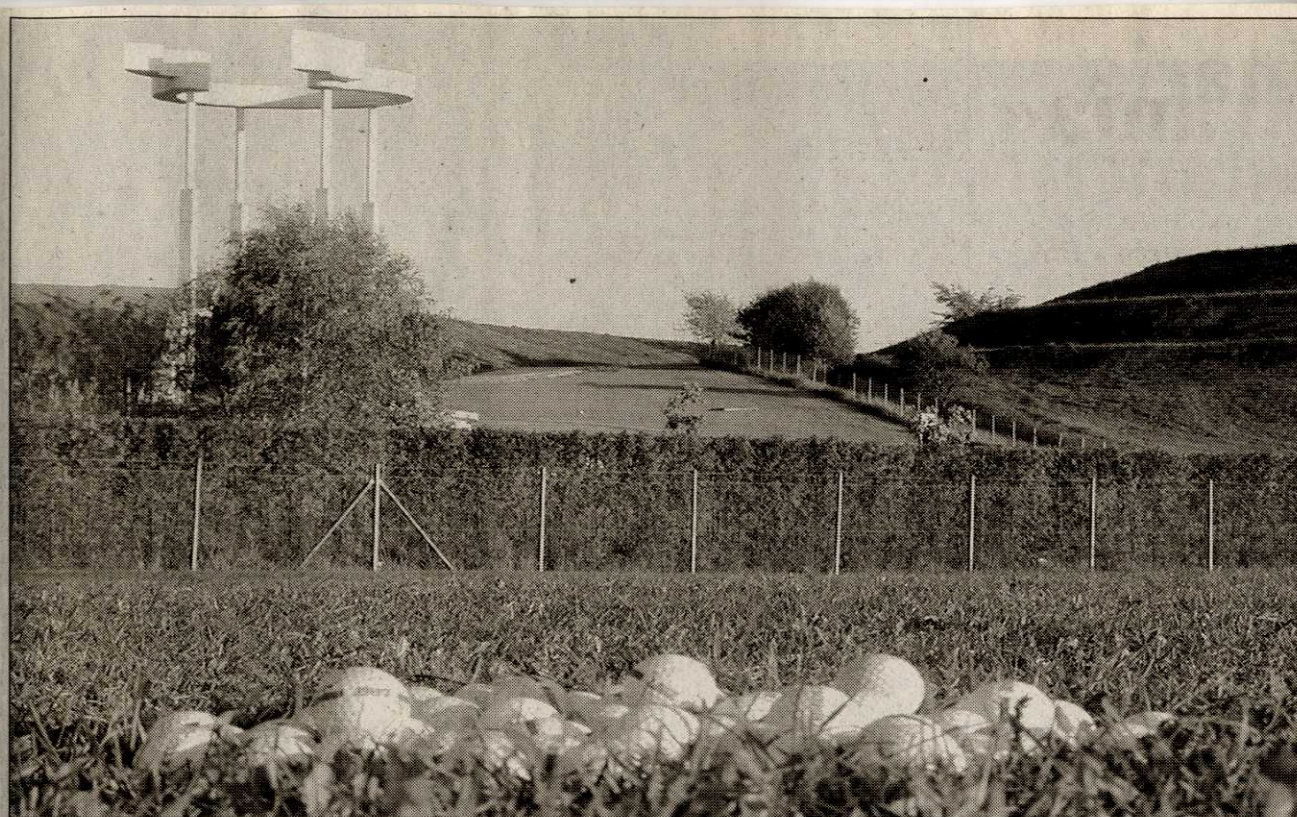

Foto Brane Piano

Igrišče za golf – V sosesčini Parka spomina Teharje je že pred dvema letoma zraslo igrišče za golf celjske Cinkarne. Kakor, da končanje parka in določitev krivcev za poboje dandanes nikogar več dovolj ne zanima.